

De oberoende experterna på mobiltelefoni

Publicerad i Miljömagasinet den 4 april 2008

Vid en granskning om frågan om risker med elektromagnetiska fält (EMF) och mobiltelefonin framträder en tydlig bild: en osynlig hand verkar ha sett till att samma experter sitter och expertiserar om risker med mobiltelefonin och EMF nästan överallt. Oftast är de medlemmar eller rådgivande experter till ICNIRP, den organisation som fastställt de gränsvärden som de flesta nationer tillämpar. ICNIRP och gränsvärdet omhuldas i sin tur av mobilindustrin. Gränsvärdet skyddar enbart mot akuta, omedelbara effekter av strålningen, men inte effekter av längre tids exponering, trots att det är just under längre tid som befolkningen i ökande grad exponeras

Det beroende ur skadeståndssynpunkt som finns mellan mobilindustrin, ICNIRP och gränsvärdet, framgår av följande text hämtad ur ett produktblad från Telia Sonera om en Ericsson-telefon:

”Den (mobilen) är utformad så att den inte överskrider gränsvärdena för exponering för radiovågor enligt internationella riktlinjer. Dessa riktlinjer har utarbetats av den oberoende organisationen ICNIRP och inkluderar säkerhetsmarginaler som garanterar säkerheten för alla personer oavsett ålder och hälsa”.

Och i Ericssons årsredovisning¹ står följande om riskbilden av förändrade gränsvärden, vilka benämns rekommendationer, föreskrifter:

”Även om Ericssons produkter är framtagna för att uppfylla alla nuvarande säkerhetskrav och rekommendationer när det gäller elektromagnetiska fält, kan vi inte garantera att vi inte i framtiden kommer att bli föremål för rättsliga processer om produktansvar, dömas att betala skadestånd eller vara tvungna att följa ändrade föreskrifter i framtiden som kan ha en negativ påverkan på vår verksamhet.”

Liknande varningar om de negativa effekterna för industrin av förändrade gränsvärden finns i flertalet mobiltelefonföretags årsredovisningar.

Att samma experter, som avfärdar risker under ICNIRPs gränsvärden, återkommer varhelst utredningar görs, ger dem näst intill en monopolställning i riskbedömningarna. Kan det möjligen vara resultat av ett lobbying-arbete bakom kulisserna för att rätt experter ska utses, i enlighet med Wallenberg-devisen: att verka utan att synas?

SSIs oberoende vetenskapliga råd för elektromagnetiska fält (EMF), däribland mobiltelefoni är ett exempel på en expertgrupp med experter som verkar ha valts ut av den osynliga handen. I rapport efter rapport förkastas forskning som visar effekter under ICNIRPs gränsvärde och forskning som inte visar risker, ofta industrifinansierad, lyfts fram. En majoritet av experterna är medlemmar i ICNIRP. Två av SSI-experterna deltog även i fastställandet av ICNIRPs värden 1998: ordförande Anders Ahlbom samt Richard Saunders. Maria Feychting, rådgivande expert till ICNIRP, är SSI-rådets sekreterare.

Ahlbom är även ordförande för FAS (Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap) expertgrupp för EMF och Maria Feychting är sekreterare. FAS-gruppen avfärdar liksom SSI-gruppen risker med mobilstrålning under ICNIRPs gränsvärde. Ahlbom är också ordförande för EUs expertgrupp för EMF, SCENIHR, som gjort en forskningsgenomgång där risker med mobilstrålning under ICNIRPs gränsvärde avfärdas. Maria Feychting återfinns i en EU-grupp

---

¹ Ericsson årsredovisning 2006 sid 90

för EMF kallad EMF-NET, där ICNIRP-anknytna experter dominerar. EU har även inrättat en ICNIRP-dominerad expertgrupp, med Jukka Juutilainen och Bernard Veyret från SSI:s råd, där risker under ICNIRPs gränsvärde snabbt avfärdas (Fast Response Team). Ahlbom är, liksom många andra ICNIRP-experter, medlem av WHO:s expertgrupp (Task Group) om EMF.

Michael Repacholi, som startade ICNIRP och är dess hedersordförande, har ansvarat för WHO:s arbete med frågan risker med EMF mellan 1996 och 2006 och omgett sig med experter huvudsakligen från ICNIRP, mest SSI-experterna Richard Saunders och Leeka Kheifets. Fram till 2001 var Leeka Kheifets anställd vid EPRI, elindustrins forskningsinstitut. Kheifets fick bland annat 50 000 dollar från EPRI för sitt arbete vid WHO:s workshop om elektromagnetiska fält och barn år 2005, en workshop som för övrigt EPRI sponsrade.²

1995 föreslog Repacholi WHO att starta EMF Project.³ Sedan 1996 har han under växande kritik lett WHO:s verksamhet inom området riskbedömning av elektromagnetiska fält. Han har verkat för att länder med lägre gränsvärden, såsom Ryssland och Kina, skall höja sina gränsvärden till ICNIRPs nivå. Aktiviteterna innefattar olika informationspaket och konferenser som alla har till syfte att marknadsföra ICNIRPs gränsvärden och avfärda risker med mobiltelefonin.

Repacholis EMF-projekt vid WHO finansierades med 165 000 dollar år 2005 av GSM Association samt 150 000 dollar från Mobile Manufacturers Forum. FGF, den tyska mobilindustrins organ, bidrog med 16 500 dollar. Det innebär att mobilindustrin stod för 45 procent av den totala budgeten på 725 000 dollar.⁴ Hösten 2006 anlätades Repacholi av två amerikanska elbolag, The Connecticut Light and Power Co. och United Illuminating Co. för att försvara deras sak gentemot amerikanska myndigheter som vill ha striktare gränsvärden.⁵ WHO-forskningsprojektet Interphone, som studerar samband mellan hjärntumörer och mobiltelefoner, har tillkommit under Repacholis tid. Det samordnas av WHO-organet IARC i Lyon och finansieras till hälften av Mobile Manufacturers Forum och GSM Association. Projektledare är Elisabeth Cardis, också kopplad till ICNIRP. Svenska deltagare i Interphone är Anders Ahlbom och Maria Feychting.

I SSI:s råds senaste rapport för år 2007 görs tunga hänvisningar till EU-rapporten SCENIHR, samt till WHO-rapporter. Det framgår inte, för den oinvidde, att experterna därmed hänvisar till utredningar av dem själva.

I juni 2005 begärde SSI:s Gd Lars Erik Holm, att de åtta deltagarna i rådet deklarerade sina eventuella intressekonflikter, tre år efter det att rådet tillsattes av honom själv. Av de åtta experterna har dessa sex relationer till mobilindustrin:

Bernard Veyret	vetenskaplig konsult åt Bouygues Telecom, samt forskningsmedel från Bouygues Telecom, France Telecom samt Alcatel
Leeka Kheifets :	forskningsmedel från EPRI, konsult åt Southern California Edison
Jukka Juutilainen	forskningsmedel från Nokia, Teliasonera, Elisa, Finnet
Anssi Auvinen	forskningsmedel från Interphone, ett WHO-forskningsprojekt delfinansierat av GSM Association och Mobile Manufacturers Forum, samt från Finnish Research Programme, i sin tur finansierat av Nokia, Teliasonera, Elisa, DNA.

---

² <http://www.microwavenews.com/fromthefield.html> 9 august 2005

³ WHO the international EMF project progress report 2005-2006

⁴ WHO EMF Project progress report 2005-2006

⁵ <http://www.microwavenews.com/CT.html>

Maria Feychting   forskningsmedel från Interphone, se ovan
Anders Ahlbom   forskningsmedel från Interphone, se ovan,

När det gäller FAS expertgrupp består den förutom av Anders Ahlbom och Maria Feychting från SSIs råd av Lena Hillert och Yngve Hamnerius. Lena Hillert är sedan länge anlitad av Telia Sonera som expert i dess vetenskapliga råd och har mottagit forskningsmedel från Mobile Manufacturers Forum, MMF. Yngve Hamnerius har ett eget bolag, Yngve Hamnerius AB, vars uppdragsgivare inte är kända.

Mona Nilsson